

جهل مرکب در تفاهم نامه لوزان

امیرفیض- حقوقدان

گاه میشود که انسان به چیز ویا موضوعی باورمی بندد که آن باور خلاف ماهیت آن چیز ویا موضوع است؛ این را میگویند جهل مرکب، ازباب مثال ازیک قرارداد، حقوق خاصی برای خود استنباط میکند و بسیارهم روی آن فکروسرمایه گذاری مینماید ولی درقرارداد مزبور حقوقی که شما تصورمیکنید وجود ندارد. همه ما کم ویا زیاد درمواردی با جهل مرکب روبرو شده ایم.

نمونه دیگری که میتوان ارائه داد وموضوع روز ونیزبحث این تحریراست تفاهم نامه لوزان جمهوری اسلامی است که گرفتارجهل مرکب شده است.

موضوع این تحریر

سمت این تحریر متوجه این موضوع مهم است که لرزش خطای درک از مفهوم مذاکرات لوزان سبب گردیده که جمهوری اسلامی تصور کند که حق وتکلیف داشته تا به تبعیت ۱+۵ (آمریکا) یک تفاهم نامه ای منتشر کند، درحالی که چنین باوری برای جمهوری اسلامی ناشی از جهل مرکب است وحقیقت و ماهیت تفاهم لوزان تاکید دارد که بموجب موافقتنامه ژنو اصلا صدور تفاهم نامه در تکلیف انحصاری آمریکا بوده نه ایران.

جمهوری اسلامی به لحاظ این جهل مرکب بموازات تفاهم نامه وزارت خارجه آمریکا یک تفاهم نامه ای از وزارت خارجه خود منتشر کرد.

مذاکرات لوزان و وین وموافقتنامه ژنو

مقدمتا این توضیح بجاست که تفاهم نامه لوزان ویا مذاکرات وین جزئی از موافقتنامه ژنو است وخود بخود وبطور جدا ومستقل منشاء اعتبار نیست؛ ودرکلامی روشن، موضوعی که در موافقتنامه ژنو موکول به مذاکره واتخاذ تصمیم نشده قابل طرح در لوزان و وین نبوده ونیست واگر هم طرح بشود یک کار سوا وخارج از موافقتنامه ژنو تلقی میشود که نیازه موافقت نامه دارد (به عینه دستور جلسات مذاکرات سیاسی وحتى شخصیت های حقوقی).

همانطور که موافقت نامه ژنو نشان میدهد اجرای موافقت نامه مزبور موکول به راه حل جامع شده است؛ یعنی مذاکرات بعد از امضای موافقت نامه ژنو که در وین ولوزان جریان یافت، بخشی از همان تصریحات موافقتنامه ژنو یعنی راه حل جامع است

ارتباط تنگاتنگ راه حل جامع با موافقت نامه ژنو و در نهایت ربط آن با تفاهم نامه لوزان و ورود آنها به موضوع این تحریر، اقتضا دارد که متن راه حل جامع به اینجا آورده شود.

راه حل جامع

در فاز اولیه ۶ ماه گروه ۵+۱ به مذاکرات برای رسیدن به راه حلی جامع ادامه خواهند داد. پارامترهای کلی این راه حل جامع در مسیر اطمینان دادن به جامعه بین المللی در خصوص فعالیت منحصرأ صلح آمیز هسته ای ایران است (۱). تحت این راه حل جامع:

در هیچگونه توافقی در زمینه راه حل جامع صورت نمیگیرد، مگر آنکه در همه زمینه ها توافق حاصل شود. در شش ماه آینده ما تشخیص خواهیم داد (۲) که آیا راه حلی که بما اطمینان کافی دهد (۳) که برنامه هسته ای ایران صلح آمیز است وجود دارد یا خیر؟ اگر ایران نتواند نگرانی ما را حل کند ما آماده ایم که تحریم ها را افزایش دهیم (۴)

برداشت از راه حل جامع

(۱) مفهوم این قسمت از راه حل جامع موید این است، گروه ۵+۱ که بنمایندگی شورای امنیت سازمان ملل در مذاکرات با ایران شرکت دارد مسئول ایجاد پارامترها و شرائطی است که به جامعه جهانی اطمینان بدهد که فعالیت هسته ای ایران صلح آمیز است.

تکلیف مزبور بمناسبت موقعیت ۵+۱ که سمت نمایندگی در مذاکرات هسته ای ایران را دارد انحصارا متوجه ۵+۱ است نه ایران و به عبارت روشن پارامترهای مورد اشاره، از طرف ۵+۱ تهیه میشود که اسباب ضمانت ۵+۱ در مقابل شورای امنیت است.

بادقت در متن راه حل جامع مشهود است که ایران در مقابل هیچ تکلیف مشخصی قرار ندارد و برعکس ۵+۱ است که مکلف به انجام تدابیر و تعهداتی در مقابل جامعه جهانی شده است.

(۲) عبارت >در ۶ ماه آینده ما که به معنای ۵+۱ است تشخیص خواهیم داد< به این معناست که حق تشخیص، به گروه ۵+۱ داده شده نه به طرفین از جمله ایران، و این حق تشخیص همان است که بصورت تفاهم نامه از سوی ۵+۱ (وزارت امور خارجه آمریکا) منتشر شده است.

(۳) عبارت راه حلی که بما (به ۵+۱) اطمینان کافی دهد که برنامه هسته ای ایران صلح آمیز است و صلح آمیز هم خواهد ماند< حق و تکلیفی است که موافقتنامه ژنو برای ۵+۱ مقرر کرده نه ایران.

(۴) عبارت >اگر ایران نتواند نگرانی های ما را حل کند ما آماده ایم که تحریم ها و فشار را افزایش دهیم< رساگر این معناست که:

ایران در مقابل تعهد مشخصی که سالب رفع نگرانی های ۵+۱ باشد قرار نگرفته بلکه، بجای تعهد مشخص، متعهد به انجام هر عملی خواهد بود که بنظر ۵+۱ میتواند نگرانی های ۵+۱ را برطرف کند.

میبیند که ایران خود را درمقابل تعهدی قرارداده که نه معلوم است و نه محدود و کاملاً بسته به انصاف ۵+۱.

تفاهم نامه وزارت خارجه آمریکا

گروه ۵+۱ در نتیجه مذاکرات لوزان با استمداد از نظریه کارشناسان، پارامتر و شرائطی را پیاده کرده که بصورت تفاهم نامه ارائه داده است، همان است که باراک اوباما در سخنرانی خود بعد از مذاکرات لوزان چنین گفت:

«من متقاعد شده ام، اگر این چارچوب به یک توافق نهایی و جامع مبدل شود (۵) کشور ما و متحدان ما و جهان را امن تر خواهد کرد»

(۵) عبارت «اگر این چارچوب به یک توافق نهایی و جامع مبدل شود» رساگر این واضح است که چارچوب تهیه شده از سوی آمریکا (تفاهم نامه آمریکا) اکنون یک طرح و نظر آمریکاست و هیچ اثر حقوقی ندارد و اثر حقوقی آن وقتی بوجود میآید که یا از طرف ایران قبول و یا رد بشود.

در مثل میتوان آنرا به یک آفر Offer تشبیه کرد که ۵+۱ شرائطی در آن آفر گنجانیده اند که تا قبول و یارد آن از طرف مقابل واقع نشود یک کاغذ نوشته شده بدون الزام و تعهد است.

بنابراین گروه ۵+۱ با مذاکرات لوزان در رابطه با راه حل جامع با تدوین تکالیفی که بر عهده خود بوده بکار خود موقتاً پایان داده است و اکنون منتظر تصمیم جمهوری اسلامی در قبول آفر آمریکا و یا رد آن است.

اینکه آقای کری وزیر امور خارجه آمریکا بعد از مذاکرات لوزان گفت: «مذاکرات فنی انجام شده و تصمیم با ایران است» به همین معناست که ایران است که طرح آمریکا را رد و یا قبول کند.

آقای ظریف در مصاحبه با صداوسیما جمهوری اسلامی گفت: «انشاء الله به تفاهم میرسیم و اگر هم نرسیم فاجعه رخ نداده و در آینده هم اگر بتوافق نرسیم باز هم مهم نیست برای ما اصول مهم است».

بیان ظریف نشان میدهد که هنوز از آنچه در موافقتنامه ژنو نوشته شده و ایشان امضا کرده آگاه نیست و نمیداند به چه فاجعه ای تن داده است.

تفاهم نامه مجازی

نگاه اجمالی به متن راه حل جامع و نیز متن تفاهم نامه وزارت امور خارجه آمریکا نشان میدهد که اساساً انشاء تفاهم نامه از سوی جمهوری اسلامی یک عمل زیادی و سرخود بوده است، تفاهم و پارامترهای تفاهم ۵+۱ برای تضمین استفاده صلح آمیز بودن فعالیت های هسته ای رژیم اسلامی در مقابل جامعه جهانی (شورای امنیت است) نیازی به قبول آن از جانب جمهوری اسلامی ندارد (مدلول راه حل جامع) به همین دلیل هم تفاهم نامه آمریکا نه امضای ایران را دارد و نه تفاهم نامه سرخود ایران امضای آمریکا را دارد.

فرق بین آفری که خریدار به فروشنده میدهد و مورد مذکور در راه حل جامع موافقتنامه ژنو در این است؛ در آفر نسبت به معاملات، فروشنده میتواند بارد آفر خریدار آفری برای فروش بدهد یا ندهد ولی در کمال تاسف در موافقت نامه ژنو این حق که ایران بتواند در مقابل آفر (تفاهم نامه) آمریکا تفاهم نامه دیگری بدهد از ایران سلب شده است.

این دقت بجاست که موافقتنامه ژنو حقی برای ایران در باب گفتگو و یا اعتراض به پارامترهایی که آمریکا = ۱+۵ برای تضمین از عم دسترسی به فعالیت هسته ای نظامی ایران انتخاب میکند، قائل نشده که ایران موافقت خود را موکول به مذاکره و شرایط جدید بکند.

دقت اضافی اینجاست که درخواست ایران از ۱+۵ برای تعدیل شرایط و پارامترهای انتخابی آمریکا یک رسم معمول معاملات و مذاکرات است ولی این امر با ادعای ایران که تفاهم نامه وزارت خارجه آمریکا درست نیست و تقلبی است فرق دارد. ایران بموجب موافقتنامه ژنو حق چانه زنی در مورد راه حل جامع را ندارد تاچه رسد که در محیط عدم حسن نیت و بی اعتمادی طرفین، جمهوری اسلامی انتظار تعدیل شرایط را هم داشته باشد.

تنها موقعیتی که موافقتنامه ژنو برای ایران قائل شده است قبول تمام پارامترها و شرایط تفاهم نامه آمریکا یک جا و یا رد آنها، که رد هر یک بمنزله رد تمام آن خواهد بود. و در صورت عدم قبول و تمکین رژیم تهران، ادامه تحریمها و فشار بیشتر ۱+۵ حقی است که ایران آنرا برای آمریکا علیه خودش در موافقت نامه ژنو قبول کرده است.

عین عبارت موافقتنامه ژنو در مورد مذکور چنین است:

«ماگزینه مشخصی (تفاهم نامه آمریکا) را در برابر ایران قرار میدهم تا به تعهداتش عمل کند و با حسن نیت برای رسیدن به توافقی نهایی (این توافق، توافقی است که بر اساس تفاهم نامه آمریکا باید با ایران امضا شود) مذاکره کند و گرنه کل جامعه بین المللی با انزوا و فشار بیشتر واکنش نشان خواهد داد»

مفهوم آن تصریح در موافقتنامه ژنو این است که یا جمهوری اسلامی با تفاهم نامه آمریکا موافقت میکند که در این صورت مسائل هسته ای ایران به گونه ای که در پارامترهای تفاهم نامه آمریکا مقرر شده پیش خواهد رفت و یا ایران در همین موقعیت تحریم ها و فشار و افزایش آن قرار خواهد گرفت و اگر ایران با تفاهم نامه آمریکا مخالفت کند مطلب مزبور همان است که آقای باراک اوباما در رابطه با تفاهم نامه لوزان در عبارت زیر گفت: «اگر ایران طی ماه های آتی به عقب بکشد توافقی در کار نخواهد بود».

افسوس بعد از امضا

صراحتی را که در فوق آورده شد و به امضای نمایندگان جمهوری اسلامی رسیده و مورد تائید و تجلیل سید علی هم قرار گرفته کجا، و ادعای ظریف و سید علی که به مجرد امضای تفاهم نامه کلیه تحریم ها قطع خواهد شد کجا؟؟ چنین خواستهائی که ممکن است بحق هم باشد باید قبل از امضای موافقت نامه ژنو مطرح و در موافقتنامه به امضا میرسید. جمهوری اسلامی نه اینکه به این مهم اعتنائی نکرد بلکه بفوریت قسط ۴/۲ میلیارد دلاری راهم دریافت و شروع به اجرای تعهدات نمود که ممکن است این عمل بنوعی دلیل بر رضایت ایران از موافقت نامه ژنو محسوب شود.

تأثیر تفاهم آمریکا

برخلاف ادعا و یا خواست جمهوری اسلامی قبول تفاهم نامه آمریکا از سوی جمهوری ملایان که اکنون تهیه شده و وزارت خارجه آن کشور بنام تفاهم هسته ای با ایران از آن یاد کرده، پایان کار نیست که جمهوری اسلامی توقع دارد (به مجرد امضای آن تمام تحریم ها لغو شود)، این چنین تصویری ناشی از جهل مرکب جمهوری اسلامی است.

چنین خواستی یک ادعای جدید جمهوری اسلامی است که بمناسبت موافقتنامه ژنو قابل طرح در مذاکرات لوزان نبوده است زیرا در موافقتنامه ژنو تصریح شده است که راه حل جامع ارتباطی به >تحریمهای هدفمند مادر رابطه با حمایت ملایان از تروریسم، نقش بی ثبات کننده رژیم اسلامی در بحران سوریه و سابقه بد حقوق بشر جمهوری آخوندی در میان نگرانی های دیگر به قوت خود باقی است < (۶)

این دقت بجاست که راه حل جامع تنها تروریسم - نقش رژیم آخوندی در بحران سوریه و سابقه بد حقوق بشر جمهوری اسلامی را مستثنا نساخته بلکه هر چیزی که آمریکا مدعی شود که موجب نگرانی آن کشور از بابت جمهوری اسلامی ممکن است بشود را شامل میگردد.

(۶) عبارت >در میان نگرانی های دیگر بقوت خود باقی است< نشان از نگرانی های نامعلوم و نامشهود است که ممکن است در آینده برای آمریکا بوجود بیاید و یا اکنون وجود دارد و آمریکا از آن ها نامبری نکرده است.

بی انصافی

قابل درک است که خوانندگان این سطور حیرت خواهند کرد، از چنین شرائط یک طرفه و غیرمنصفانه ولی متأسفانه چنین است و این تعهدات ناسازگار و اسارت آمیز بخشی از همان موافقت نامه ژنو است که با استقبال سید علی و شیخ حسن مواجه گردید. تنها راه فرار و تجدید نظر در آن همان صراحت قانون اساسی جمهوری اسلامی است که بدون تصویب مجلس، موافقتنامه ژنو فاقد اعتبار قانونی خواهد بود.

مجلس اسلامی مسلماً متوجه هست که بحث درباره تفاهم نامه وزارت خارجه جمهوری اسلامی اولایک بحث مجازی است زیرا اساساً تفاهم نامه وزارت خارجه جمهوری اسلامی مجازی است (خود گوئی و خود خندی عجب مرد هنرمندی).

دوم اینکه ورود به بحث تفاهم نامه وزارت خارجه جمهوری اسلامی نوعی رسمیت دادن به موافقتنامه ژنو محسوب و با قبول ضمنی آن مواجه خواهد شد زیرا قبول نمای بمنزله قبول اصل است